

Dünýewi döwlet, din we gomoseksualizm

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Dünýewi döwlet, din we gomoseksualizm DÜNYEWI DÖWLET, DIN we GOMOSEKSUALIZM

Bir tarapda dünýä bilen integrasiýanyň içindäki täze eýýamlaryň ýasaýyş-durmuş düşünjesi we kadalary, başga bir tarapda özümizi dahylly duýýan medeniýetimiziň gymmatlyklary. Bu ýagdaý wagtal-wagtal intellektual gatlagymyzyň tutumynda-da, din-döwlet gatnaşyklarynda-da ýiti çekişmeleri döredýär we bölünişikleri körükleyär. Edil Dini geňeşligiň zynany we beçebazlary ýazgarylary eden çykyşyndan soňky turan gowurlarda bolşy ýaly. Aslynda birsydyrgyn mantyk bilen dünýewi döwletde raýatlyk hukuklary bilen Dini işler ministriniň çykyşyny aýlsayyl etmek kyn däl. Sebäbi dini fetwalar döwlet-raýatlyk gatnaşyklary bilen gyzyklanmaýar. Dini işler ministrligi yslamyň hakyatlaryny aýtmaga borçludyr, bu babatda dünýewilik ýörelgesine eýerip döwlet hem dine goşulmaýar. Beýleki bir tarapdan dünýewi-demokratik hukuk döwleti her bir raýatyna deň göz bilen garaýar, bu ýagdaýda-da diniň döwlete goşulmaga haky yok.

■ DİN WE WYŽDAN AZATLYGY

Gomoseksualizm we zyna üç uly dinde-de haramdyr. Dini işler ministri Aly Erbaşyň bu barada aýdan sözlerine garşı Ankara we Izmir şäherleriniň aklawjylar palatasy: “*Dini ynançlaryň meselä bolan garaýsy şeýle, ministriň aýdýany edil şu ýerde dogry, emma jemgyýetimizde şeýle adamlaryň az däldigi hakykat,*

haýsydyr bir ynanjyň hatyrasyna şeýle adamlary ýazgarmak hukuk döwletinde dogry däl" diýen görnüşde dillenen bolsadylar, hem-ä öz nukdaýnazarlaryndan dogry bolardy, hemem şunça goh turmazdy. Dinleriň meselä bolan garaýsyna "gadym zamanlaryň aňyrsyndan ýaňlanan ses" diýip ýaňsa almaklary din we wyždan azatlygyna düýbünden ters gelýär.

Galyberse-de, dini fetwalaryň döwlet ygyýarlylaryny täsirine almak, işlerine goşulmak, olary oňlamak ýaly artykmaçlugy ýokdur. Has takygy, işiň düýp özeninde yslam dininiň maksadyda muny göz öňüne tutmaýar. Fetwalary hukuk namalaryny kanunylaşdyrmak maksady bilen ulanmak döwletiň düýp ýörelgelerine ters gelşi ýaly, yslamyň maksadyna-da tersdir. Yslamyň kitabı Kur'an hem kanun çykaryja däl-de, şahsyň özüne ýüzlenýär, döwlete däl-de, ynsana serenjam berýär.

■ LUT KOWMY

Beýleki bir tarapdan dünýä taryhyna seredende, onlarça gezek gezek bolup tebigy heläkcilikleriň, köpcülikleýin keselleriň ýa-da dürlí ýikgynylyklaryň sebäbi hökmünde – käte din adamlarynyň aýdyşy ýaly, käte dürlí syýasy sebäplerden ötri, käte-de garaşylman durka gelen belany kabullanyp bilmänsoň günükär tapyp ar alma hyjuwyna düşüp, günükär ýagdaýa düşenler görkezilipdir.

Linç – diniň adyndan edilende kanunylaşdyrylypdyr. Şeýle-de bolsa, yslam, meselesinde jenayat alamatlary bolmadyk günäleriň jezasyny bu dünýäde ýa-da ölümden soňra hut Allanyň özi tarapyndan berilýändigini ündeýär. Lut kowmunyň mysalynda bolşy ýaly, Alla bir kowmy heläk edýän bolsa, şol kowum boýdan-başa günä batgasyna batan bolmaly. Lut kowmy azgynlyga, gomosekualizme, köpcülikleýin jynsy gatnaşyklara, açgözlülige, näşükürlige ýikgyn edýän, birem bütin bulary etmeýändensiräp ahlakly görünjek bolýan adamlaryň toplumydy.

Susan Neiman «Ahlak boşlugu» («Ahlaki Açıklık») kitabynda: "Sodomlylaryň (Lut kowmunyň) eden günälerini ýigrenmek üçin hökman fundamentalist (düýpden dinçi) bolmak gerek däl. Bärde esasy gep beçebazlykda ýa-da zynada däl, gep gäbiazan halkyň

ýagşy gylykly Lutuň öýüne gelen iki myhman erkege köpçülikleýin ýanaşmak bolmalaryndadır” diýýär. Azgynlygyň ýetjek derejesine ýeten kowum hut Alla tarapyn heläkçilige sezewar edilipdir.

■ DINI İSLER MINISTRIGI WE PARALLEL TOPARLANMALAR

Aklawjylar kollegiýasynyň bolsuna Diniň dünýewi döwletiň düzümine bolmagyny islemeýänleriň garşylygy hökmünde-de düşünip bolar. Şu hususda diniň jemgyýete gyra süýşürip bolmajak derejede ugur-ýol görkezýändigini we hut şonuň üçinem dünýewiliğiň esasy strukturalarynyň biri hökmünde Dini işler ulgamynyň öňe saýlanýandygyny unutmazlyk gerek. Halk köpçüluginiň aglabasy dine garaşly jemgyýetler elmydama-da ruhany ýolbaşçylara mätäçlik duýup gelipdiler.

Döwletiň gözegçiliginde bolmadyk dini awtoritarlar döwletiň we jemgyýetiň içinde shizmalaşmaga (bölnüşik döretmäge) şert döredip biljek güýç merkezleri bolup durýar. Özüñiz görüp dursuňyz, käbir yslam ýurtlary biri-birleriniň metjitlerini bombalaýan tarykatlardan we dini jemagatlardan doly. Şonuň üçinem ykrar edilmäge degişli ýeke-täk kanuny jemagat metjit jemagatydyr. Bu jemagar Dini işleriň, Dini işlerem döwletiň gözegçiliği astynda bolmalydyr. Başga hili bolan ýagdaýynda din içinde din, döwlet içinde döwlet döredýändir. Türkiýe ýakyn taryhynda FETÖ mysalynda muny açyk-aýdyň başyndan geçirdi.

Soralmaly sowal belli: FETÖ we ş.m. dini toparlanmalar gol-pudak ýaýradyp, çar tarapa köküni uranda, Dini işler ministrligi halka olaryny kimdigini tanatmakda näme üçin ejiz ýagdaýa düşdi hem-de gaýdyp şolar ýaly peläketleriň döremezligi üçin näme işleri etdi?

Aýşe SUJU.

04.05.2020 ý, «Sözcü» gazeti.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika